

На састанцима координационих радних група закључено је да је транспарентност финансијског пословања образовних установа у Републици Србији на веома ниском нивоу. На сајтовима већине факултета у Републици Србији не постоји документ који садржи податке о њиховом финансијском пословању а није транспарентан ни документ који садржи начин утврђивања цене школарине, такси и накнада за услуге које факултет пружа. У складу са наведеним, координациона радна група усвојила је:

ПРЕПОРУКА

1. ПОВЕЋАТИ ТРАНСПАРЕНТНОСТ ФИНАНСИРАЊА ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА.

2. ОБЈАВИТИ НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ ДОКУМЕНТ КОЈИ САДРЖИ ЦЕНУ ШКОЛАРИНЕ, НАЧИН И КРИТЕРИЈУМЕ НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ОДРЕЂУЈЕ ЦЕНА ШКОЛАРИНЕ, као и попис свих услуга које улазе у цену школарине.

Образложење

Студенти би пре уписа на факултет као и у току студирања требали да знају који су критеријуми и начин одређивања цена факултетских услуга (школарина и такси), које услуге факултет додатно наплаћаје осим школарине.

Сврха овог документа је, да на факултетима у оквиру једног универзитета накнада за исту услугу буде уједначена, на пример када студент жели да извади потврду о завршеном факултету цена тог документа буде уједначена на свим факултетима у оквиру истог универзитета. На овај начин би се избегло одређивање цене школарине, такси и накнада за услуге које факултети пружају произвољном методом.

То би охрабрило студенте да се залажу за виши квалитет школовања у ситуацијама где се постављени стандарди из спецификације школарине не поштују.

Чланом 16. став 7. Закона о високом образовању (“Сл. гласник РС”, бр. 76/05, 100/07 - др. пропис, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13) предвиђено је да се поступак акредитације спроводи редовно, у року од пет година, а ванредно на захтев Министарства, оснивача, односно саме високошколске установе.

Чланом 42. ст. 3. и 4. Закона о високом образовању (“Сл. гласник РС”, бр. 76/05, 100/07 - др. пропис, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13) предвиђено је да високошколској установи која не добије акредитацију, дозвола за рад важи још годину дана, без права уписа студената, као и да се овим високошколским установама после годину дана одузима дозвола за рад.

ПРЕПОРУКА

1. ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ тако да се прецизира да дозвола за рад и акредитација високошколске установе престају да важе по сили закона у ситуацији када високошколска установа по истеку рока од пет година не поднесе нови захтев за акредитацију.

2. ПРЕЦИЗИРАТИ ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ које се односе на акредитацију на тај начин што ће бити предвиђено да дозвола за рад високошколској установи која не добије акредитацију престаје да важи по сили закона протеком рока од годину дана од дана коначности решења о одбијању захтева за акредитацију.

Образложење

Законом о високом образовању предвиђено је да се поступак акредитације спроводи редовно, у року од пет година, а ванредно на захтев министарства, оснивача, односно саме високошколске установе. Одредбама Закона није прецизирано да акредитација и дозвола за рад престају да важе уколико високошколска установа не поднесе захтев за акредитацију по истеку акредитационог рока, што представља проблем у пракси.

Законом о високом образовању предвиђено је да високошколској установи која не добије акредитацију, дозвола за рад важи још годину дана, без права уписа студената. Високошколској установи одузима се дозвола за рад по истеку рока од годину дана. Имајући у виду да се у пракси дешава да високошколске установе послују са старим дозволама за рад, без обзира на то што немају акредитацију, потребно је изменама Закона прецизирати да дозвола за рад престаје да важи по сили закона протеком рока од годину дана, уколико високошколска установа не добије акредитацију.

Чланом 16. Закона о високом образовању (“Сл. гласник РС”, бр. 76/05, 100/07 - др. пропис, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13) предвиђено је да у ситуацији када Комисија за акредитацију и проверу квалитета донесе решење којим се одбија захтев за акредитацију, оснивач, односно високошколска установа, може у року од 30 дана од дана пријема решења уложити жалбу Националном савету, као и да је решење Националног савета по жалби коначно, те да се против наведеног решења може водити управни спор.

ПРЕПОРУКА

ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ тако да се предвиди рок у коме национални савет за високо образовање решава по жалби на решење којим се одбија захтев за акредитацију.

Образложење

Законом о високом образовању није прописан рок у коме Национални савет за високо образовање треба да одлучи по жалби, што представља ризик корупције и оставља простор за различита тумачења и поступање приликом примене закона. Прописивањем рока за одлучивање по жалби допринело би се убрзавању и ефикасности поступка акредитације.

Законом о високом образовању није прописан рок у коме Комисија за акредитацију и проверу квалитета мора да одлучи о захтеву за акредитацију високошколске установе, односно студијског програма. Ова препорука се не односи на наведену ситуацију, имајући у виду да је Министарство просвете, науке и технолошког развоја израдило Нацрт закона о изменама и допунама Закона о високом образовању, којим се одређује рок за одлучивање о захтеву за акредитацију високошколске установе.

Чланом 11. став 1. тачка 13. Закона о високом образовању (“Сл. гласник РС”, бр. 76/05, 100/07 - др. пропис, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13) предвиђено је да Национални савет за високо образовање утврђује минималне услове за избор у звање наставника, на предлог Конференције универзитета, односно Конференције академија струковних студија, имајући у виду одговарајуће критеријуме министарства надлежног за научноистраживачку делатност.

ПРЕПОРУКА

ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ тако да се предвиди рок у коме ће национални савет за високо образовање, на предлог конференције универзитета, односно конференције академија струковних студија, утврдити минималне услове за избор у звања наставника, имајући у виду одговарајуће критеријуме надлежног министарства.

Образложење

Иако је одредбама члана 11. Закона о високом образовању предвиђено овлашћење Националног савета за високо образовање да утврди минималне услове за избор у звање наставника, на предлог Конференције универзитета, односно Конференције академија струковних студија, овај документ још увек није усвојен.

Минималним условима за избор у звање наставника ближе би били одређени елементи по којима се оцењују наставници и дати услови за избор у звања наставника, чиме би се допринело унапређењу квалитета високог образовања.

Према анализи израђених Планава интегритета, недовољно ефикасна контрола поступка издавања просторија школе представља најзаступљенији ризик у надлежностима образовно-васпитних установа.

ПРЕПОРУКА

1. УСПОСТАВИТИ ЕФИКАСАН СИСТЕМ КОНТРОЛЕ ПОСТУПКА ИЗДАВАЊА НЕПОКРЕТНИХ СТВАРИ У ЈАВНОЈ СВОЈИНИ НА КОЈИМА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ ИМАЈУ ПРАВО КОРИШЋЕЊА, како би систем био у складу са образовном и васпитном функцијом институције, интересом шире друштвене заједнице, као и са другим појединачним или групним интересима који нису у супротности са јавним интересом.
2. УСПОСТАВИТИ ЕФИКАСНУ КОНТРОЛУ ТРОШЕЊА ПРИХОДА стечених на основу давања у закуп непокретних ствари у јавној својини на којима образовно-васпитне установе имају право коришћења.

Образложење

Анализом израђених Планава интегритета утврђено је да недовољно ефикасна контрола поступка издавања просторија школе представља најзаступљенији ризик у надлежностима основних и средњих школа. Одсуство контроле у овом поступку оставља могућност за настанак корупције, али и неправилности у раду институције. Просторије и дворишта школа дају се у закуп нпр. у време када су потребне ученицима за обављање редовне наставе, затим, у сврху стицања разних видова личне користи или у сврхе које нису у складу са образовном и васпитном функцијом институције, односно време закупа није прилагођено правилима јавног реда и мира прописаних Законом о јавном реду и миру¹.

У поступку израде Планава интегритета, институције су процениле и да у поступку издавања непокретности постоји још један ризик, а то је да постоји могућност да се приходи стечени на основу издавања просторија школе ненаменски троше и/или да се користе у приватне сврхе (контрола стечених прихода није ефикасна).

Извештај ОЕЦД *Јачање интегритета и борба против корупције у образовању* указује да нормативни оквир не одређује шта су дозвољени извори школских прихода, а финансијска контрола школских прихода није довољно јака да би била адекватна, те да „у овом тренутку то чини привредну делатност школа која може представљати опасност по интегритет... Код школа се не контролише да ли износ прихода од услуга и закупнине одговара потписаним уговорима и да ли је у уговорима приказана стварна вредност услуга или простора који се даје у закуп.“²

1 "Службени гласник РС", бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 - др. закон и 85/2005 - др. закон

2 *Јачање интегритета и борба против корупције у образовању*, ОЕЦД 2012, стр. 58-60

Чланом 52. Закона о високом образовању (“Сл. гласник РС”, бр. 76/05, 100/07 - др. пропис, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13) прописан је састав савета високошколске установе. Наведеним чланом Закона, између осталог, предвиђен је број чланова савета, као и да савет чине представници установе, студената и оснивача. У ситуацији када је оснивач високошколске установе Република, представнике оснивача именује Влада, из реда истакнутих личности из области науке, културе, просвете, уметности и привреде.

ПРЕПОРУКА

ИЗМЕНИТИ ЗАКОН О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ тако да се пропише рок у коме ће влада именовати представнике оснивача у савет високошколске установе.

Образложење

Законом о високом образовању предвиђено је да делатност високог образовања обављају високошколске установе, и то универзитет, факултет, односно уметничка академија, у саставу универзитета, академија струковних студија, висока школа и висока школа струковних студија, као и да су органи високошколске установе орган управљања, орган пословођења, стручни органи и студентски парламент. Орган управљања високошколске установе је савет, који је састављен од представника установе, студената и оснивача.

С обзиром на то да се понекад дешава да Влада Републике Србије не именује чланове Савета из реда оснивача у високошколским установама, предлаже се измена члана Закона, тако да се пропише рок у коме Влада треба да именује представнике оснивача у савет, како би се обезбедило несметано функционисање свих високошколских установа.

Одредба члана 59. Закона о Агенцији за борбу против корупције ("Службени гласник РС" бр. 97/08, 53/10, 66/11-УС и 67/13-УС) прописује обавезу државних органа и организација, органа територијалне аутономије и локалне самоуправе, јавних служби и јавних предузећа да донесу план интегритета. Од укупно 2217 институција у систему просвете (образовања) и науке, законску обавезу израде плана интегритета испунило је 1196 институција односно 54% институција.

ПРЕПОРУКА

1. УСТАНОВЕ У СИСТЕМУ ПРОСВЕТЕ КОЈЕ СУ ИЗРАДИЛЕ ПЛАН ИНТЕГРИТЕТА ТРЕБА ДА НАСТАВЕ СА СПРОВОЂЕЊЕМ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И АКТИВНОСТИ.

2. СВЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У СИСТЕМУ ПРОСВЕТЕ ПОТРЕБНО ЈЕ ДА ПРИСТУПЕ ИЗРАДИ ПЛАНА ИНТЕГРИТЕТА У НАРЕДНОМ ЦИКЛУСУ (АПРИЛ 2015 ГОДИНЕ) У СКЛАДУ СА РОКОВИМА И НАЧИНОМ КОЈЕ ОДРЕДИ АГЕНЦИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ.

Образложење

План интегритета садржи мере правне и практичне природе којима се спречавају и отклањају могућности за настанак и развој корупције. Један од начина за смањење обима корупције је откривање и отклањање узрока, односно ризика за настанак и развој корупције и то не само корупције као давања и примања мита, већ и свих етичких и професионално неприхватљивих поступака.

План интегритета представља превентивну антикорупцијску меру, документ који настаје као резултат самопроцене изложености институције ризицима за настанак и развој корупције, као и изложености етички и професионално неприхваљивим поступцима. Циљ доношења планова интегритета је јачање интегритета институције, који подразумева индивидуалну честитост, професионализам, етичност, институционалну целовитост и усклађеност, као и начин поступања у складу са моралним вредностима. Јачање интегритета институције доводи до смањења ризика да се јавна овлашћења обављају супротно сврси због којих су установљена, што доприноси побољшању квалитета рада институције, а тиме и повећању поверања јавности у њихов рад.

На основу израде и спровођења планова интегритета у систему просвете могу се пратити узроци, настанак и промена ризика на корупцију у кључним областима функционисања институција и да се дају адекватне препоруке за спречавање корупције и других неправидности у просвети.

Руководилац институције редовно прати спровођење плана интегритета и процењује да ли су предложене мере за побољшање интегритета биле ефикасне.

План интегритет се израђује сваке треће године. Израдом и спровођењем плана интегритета у циклусима прати се напредовање институција у јачању њихових антикорупцијских капацитета. Системским праћењем напредовања институција у јачању интегритета смањује се изложеност институција ризицима за настанак и развој корупције и других неправидности.